Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Jose Osinalde Arrizabalaga

Azkoitia, Gipuzkoa
(1923-2015)

Aurkibidea

Biografia

1923an jaio zen Martirieta auzoko Irisarri baserrian eta bertan bizi izan da beti. Ama Irisarrikoa bertakoa zuen eta aita auzo bereko Urteaga ("Urtia") baserrikoa. 14 urtera arte Martirietako eskolan ibili zen eta 16 urte zituela Burgosera joan zen bi urtez gaztelania ikastera. 21 urte zituela soldadutzara joan zen Bilbora, Berangora. Gero Aizpurutxo auzoko Igaran baserriko alabarekin ezkondu zen. Baserritik bizi izan da beti. Etxean ganadua eta ardiak izan ditu beti eta ardi-txakur txapelketetan ere parte hartu izan du. Txapel ugari irabazi izan ditu. Elkarrizketan Ramon Larrañaga (hura ere artzaina) azaltzen da berarekin batera.

Zintak

AZK-022

- **Proiektua**: Azkoitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-04-10
- **Iraupena**: 70 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. 1923an Azkoitiko Irisarri baserrian jaioa

- **Erref**: AZK-022/001
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
1923an jaio zen Azkoitiko Martirieta auzoko Irisarri baserrian. Ama Irisarrikoa bertakoa eta aita auzo bereko Urteaga ("Urtia") baserrikoa zituen.

Transkripzioa
-Hasteko, izena, abizena eta noiz jaio zinen esaten badidazu.
-Jose Osinalde Arrizabalaga. [...]

-Ze urtetan jaio zinen?
-Veintitres, noviembre. El año veintitres. Mil novecientas veintitresin jaio, eta nobienbrin hoeitahirun.
-Eta bizi?
-Bizi beti baserriyan, Irisarri baserriyan. Hantxe jaio nintzen eta oiñ arte han nago.
-Gurasoak nongoak zeneuzkan, Irisarrikoak bertakoak?
-Ama bai, aitte kanpokue, Urtiaga baserrikue.
-Urtiaga non dago?
-Martirittatik behera.

2. Etxean ganadua zuten; esnea saltzera kalera

- **Erref**: AZK-022/002
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:01:00. **Bukatu**: 00:02:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Betidanik ganadua izan dute baserrian: behiak, idiak eta abar. Esnea kalera saltzen zuten astoan hartuta etxez etxe. Etxeko emakumeak joaten ziren saltzera. Zortzi anai-arreba ziren familian.

Transkripzioa
-Eta baserrian ganadua euki izan dezue beti?
-Bai, ganaue dana, beste gauza haundirik ez da guretan egon.
-Ze ganau mota izan dezue?
-Ardiek eta behiek. Eta txarriek´e bai. Oin txarriek ez du asko balio ta. Idiek beti.
-Esnea ze saltzen zenduen, kalera?
-Orduen kalera; gero urte batzuten ibilli giñen Gurelesaa ataratzen´e. Horrek´e laga in diyo eramatiei, eta oin batez.
-Eta nola saltzen zenuten kalean esnea?
-Astun hartu ta eaman astakada esnie eta han partidu in ber etxetaa. Hala ´re oingue baiño hobie zan haure.
-Bide dexente egongo zan ba.
-Bidie luzie, bai. Hemendik Azkoittire egongo die lau kilometro pasa, bost iguel.
-Eta ze juten ziñen, zu bakarrik?
-Ez, ni ez, andran bat juten zan, emakumen bat.
-Zenbat anai-arreba zineten?
-Zortzi. Zazpi anai ta arreba bat.

3. Artzaintza gertutik bizi zuen

- **Erref**: AZK-022/003
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:02:13. **Bukatu**: 00:03:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Joseren aitona ibili ohi zen artzain eta harengandik ikasi zuen. Aizarnara joaten zen aitona ardiekin berak 8 urte inguru zituela.

Transkripzioa
-Eta etxen ardik eta bazeuzkezuen? Ardik bai etxen?
-Bai, gure etxien sekula ez da palta gure etxien ardiik.
-Eta artzai zeu ibiltzen zinen?
-Artzai askotan, aittitte hil zan, aittite zan prinzipala ta, ordun ez zan txakurrik-eta oin bezela, ta pare bat […zar] juten giñen, harek agindutakue in ber guk.
-Nora juten ziñeten ardiekin?
-Aizarnara bai sasoe baten, baiñe ya hori ni umie nintzela, baiña oin aspaldiyan iñora´re ez etxetik.
-Aizarnara? Eta nola joaten zineten, oinez hemendik?
-Oiñez jun ber ba.
-Zu eta zein gehiago?
-Ni artien ez nintzen juten, aittona juten zan ordun. Zuzen juten zien behin dunbak erantzi ezkeo.
-Zu akordatzen zara nola joaten ziren?
-Bai, bai, akordauko ez naiz ba.
-Nik zortzi bat edo eukiko nittun, eskolan banabillen behintzet eta. Zortzi bat urte eukiko nittun.

4. Gurasoek Burgosera bidali zuten gaztelaniaz ikastera

- **Erref**: AZK-022/004
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:03:10. **Bukatu**: 00:04:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Eskolan Martirietan ibili zen 14 urtera arte eta gero Burgosera bidali zuten gurasoek gaztelaniaz ikastera. Dotrina eta katona deituriko liburu bat ikasi behar izaten zuten. Maisua bertakoa zen eta Franco garaian hura bidali zutenean bukatu zen Martirietako irakaskuntza.

Transkripzioa
-Eskolara nora joan zinen?
-Jesus! Eskolan toki askotan ibilli eta batez ikesi. Lelen-lelenguan Martiritten ibilli nintzen hamalau bat urtera arte edo. Eta gero aittek eta amak bidali nindun Burgos aldera erderaz ikisi ber zala ta. Han´e bi urte in nittun eta etorri nintzen.
-Zenbat urterekin joan zinen Burgosa?
-Hamaxei urtekin jun eta hemezortzi urtekin etorri. Hemezortzi inde.
-Eta hemen Matirietan eskolan ze ikasten zenuten?
-Hamen dotriñie eta katona, besteik etzan ezer hamen.
-Zer izaten zen katona?

-Katona liburu bat, katona zun izena, liburu bat. Eta segi, aurrenetik atzenera letu eta azkenea aillegatzen danin berriz´e hasi aurretik eta segi. Eta gero dividir eta multiplicar eta hoiek bai, hoitxek.
-Eta maestrak hemengoak zeneuzkaten?
-Maixu bat zeon. Eta hamen gerra denporan haure etzan izengo Prankon alderakue edo, eta hamendik bialdu ein tzuen haure eta ordun gastau zan hamengo eskolie. Gero hamen bertako neskak eta zeoze umei ematen zien baiña ia pulamentu haundirik etzan hamen gerau ordun.
Beste gizona: Hamen sasoe baten apaizetxie, eta apaiza bertan egoten zan.
-Bai, apaiza neskamiekin de [eta], formal egoten zan hamen.
-Maixu berdinak ibili zenituzten?
-Hau beste aldekua da eta.
Beste gizona: Urte askon aldia daukagu guk.

5. Dotrina derrigorrezko ikasgaia

- **Erref**: AZK-022/005
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:04:37. **Bukatu**: 00:05:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Eskola gogorra ez bazen ere dotrina derrigorra izaten zen. Dotrina euskaraz izaten zen. Bere garaian gaztelaniaz ez zuten hitzik egiten eta neska-mutilak batera joaten ziren.

Transkripzioa
-Gogorra izaten zen orduko eskola?
-Gogorra ez. Jakineko gauzia dotriñia, eta hoixe. Eta pare bat lezio ematen zizun dotriñen eta hauraxe ikisi behar. Eta dotriñia azkeneraiño bukatzen zanien benga berriz aurrenetik. Nik oiñ´e dotriñie erdie baiño gehio esango nuke.
-Buruz?
-Bai, larogeta bost urte ie badauzket baiño, majo ikisi gendun guk dotriñie.
-Dotriña hura zen zen, euskeraz ala erderaz?
-Euskeraz, euskeraz.
-Erderaz egiten zenuten Martirietan eskolan?
-Ez, gure denporan batez. Gero gure umiek hasi zien zeoze hamen maistriekin hitz batzuk ikisten eta, baiña. Hamen erderaik tantaik’e etzan aitzen.
-Eta neskak eta mutillak danak batera?
-Bai, danak koadrilen.

6. Pilotan, harrapaketan eta "zapoketan" jolasean

- **Erref**: AZK-022/006
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:05:27. **Bukatu**: 00:06:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Mutilak pilotan eta neskak harrapaketan jolasten zuten; "zapoketan" ere ibiltzen ziren. Ez zuten jolaserako astirik izaten, etxean zain izaten baitzituzten lanerako.

Transkripzioa
-Eta eskolatikan ateratako garaien zer jolas itten ziñuzuen?
-Mutillek pelotan jeneralien eta, neskak harrapaketan hamen plazan kanpuen ibiltzen zien, hamentxe bertan, eta mutillek hor elizpien pelotan edo.
-() Etxian [...] "eskolatik ertendakun auro etorri hai ittula juteko!"
-Bestela zer jolas izaten zien, izaten zien tabakin o jolasak o zeozer?
-Ez naiz akordatzen. Beste bat "Zapoketan" esaten zitzekona, korron hola jarri te, han batek jo bat eta gero harek ihesi jun, haure harrapau te, holakotxe zera batzuk. Hamen beste [...] gure denboran, o jolasik...
-Zer egiten zenuten, eskolatik atera eta etxera lanera.
-Etxera jun ber ba segittun, etxien zain egoten zien ta. Eskolatiken ertendakuen bakarrik ez, baitte mezetatik ertendakuen´e zuzenien juten zan hamen jendie etxea, ordun tabernan ez zeon gerau beharrik.

7. Gose denboran etxean ogia egitea salbazioa

- **Erref**: AZK-022/007
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:06:21. **Bukatu**: 00:08:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Artoa, garia eta etxerako adina ogi egiten zuten. Gose denboran etxean ogia egitea salbazioa zen. Irina asto gainean hartu eta Martirietako Monte baserrira joaten ziren errotara. Errota asko ziren inguruan.

Transkripzioa
-Eta etxen...Ganaduekin esan dezu ibiltzen ziñetela eta... baratzan lanik egiten zenuten?
-Bai, hori beti, beti, gutxi edo gehio baratzan eta. Laborie, artue ta garie ta danak ordun. [...] Etxerako lain ogi, garie etxien ein ber. Bai, baserrittan gose-denpora hartan eskerrak baserri pixkat bazan behintzet etxerako ataratzen zan nahikue ogi te [ta].
-Zuek ogia egiten zenuten etxean?
-Bau. Baita gaur´e.
-Zuk egiten zenuen ogia?
-Ez, ez, ez. Nik jan bakarrik. Behiñ´e ez det in. Len amak itten zun eta oin andriek eitten du.
-Eta nondik ateratzen zenuten irina?
-Irina? Zorrue hartu te errotaa jun ber asto gaiñien hartute.
-Eta nungo errotara joaten zineten?
-Toki askotara. Orduen errota asko zan hamen.
-Nora joaten ziñeten?

-Jeneralien "Monte" edo zan baserri bat itten zune. Gero hor [Aldatxabarren] edo beste bat bazeon hor, han´e bai ta.
-Eta zuek Urrategitik nora?
Beste gizona: Guk xei etxek edo soziedadie einda zeuren, han beheko errekaldien urekin ibiltzen zana, errotie; haraxe.
-Hamen errotie asko zan garai baten, nunahi.
-Eta errotaraino astoan?
-Dudaik ez ba. Astua edo behorra edo. Askotan behorra nahio. [...]

8. Estraperloa gauez

- **Erref**: AZK-022/008
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:08:00. **Bukatu**: 00:09:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondorenean estraperloa ezagutu zuen; ezin zen toki guztietan egin, baina etxe batzuetan Guardia zibilak lagun egin eta janaren trukean barkatzen zuten. Goizaldera egiten zen estraperloa. Artoa eta garia saldu egin ohi zuten, jendea etxera etortzen zen erostera.

Transkripzioa
-Estraperloarekin gogoratzen zea zu?
-Ni akordauko ez naiz ba, gerra ondun.
-Zerena izaten zen estraperloa normalean? Iriñena ala beste zeozena're bai.
-Gauze danana egon, baiña hautan iriñe jeneralien, etxien jateko iriñe. Toki danien ez zeon eitteik, hor´e ez zeon eitteik, baiñe horrek guarzibillak erositta eukitzen zittun, ta guarzibillak sukaldien apaltzen eta asto pilla galanta.
-A bai? Guardia zibillak erosita eukitzen zittuen? Eta hori nola izaten zan ba?
-Haiei eman in ber.
-Ta bildurre pasatuko zenduen ba zuek pixkat?
-Bildurre, bidien harrapau ezkero dana kendu.
-Ze kastigu ematen zuen bidean harrapau ezkero?
-Gurien sekula etzan tokau iñor harrapatzeik. Baiño, jakitzen zan ba gutxi gorabehera ze sasoetan edo ze jun eta. Gabien [...], baiñe gabien ibilli ber ba. Gau [...] baiño goizaldera hobe, jendie erretiraute zeon sasoien.
-Eta ogia orduan etxean egiten zenduen. Eta saltzen zenduen kalera?
-Ogiik ez, gutxi, artu ta hori bai, iriñe; garie ta saldu ohi zan etxien sobra zeola irizten bazitzaigun.
-Nora? Feriara?
-Bai zera. Etxera etortzen zan jendia nahikua.
-Etxea etortzen zien?
-Bai, kalien ez zeon, ze esango nuke nik? Basuan moduko ogi zea ematen zuen, haure zerekin inda zeon ez zeon arrastoik emateik.

9. Razionamentuko "ogi beltza"

- **Erref**: AZK-022/009

- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:09:35. **Bukatu**: 00:10:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Razionamentuan, ogi beltza deiturikoa ematen zitzaien herritarrei, baina Joseren etxean gutxitan izaten zen. Txarra izaten omen zen.

Transkripzioa
-Zer izaten zan, "ogi beltza" esaten zaiona?
-Bai, beltza eta takarra.
-Zerekin eginda zegoen?
-Antzemaiozu [...]. Haure baserritarrei eta kaletarrei danei ematen zien eta gurien iñoiz jasotzen zan, baiña gurien haure gutxitten jaso zan.
-Zer izaten zan, garestia?
-Ez garestiagatik, txarragatik. Haure razionamentue, preziue eta danera justo [ipiñite] zeon, baiñe txarra. Eta kaleko jendiek eta, berriz, besteik zela ez zeon hauraxe jan ber.

10. Gerra garaiko bizipenak

- **Erref**: AZK-022/010
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:10:11. **Bukatu**: 00:12:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra hasi zenean, Josek Azkoitiko mutilak ihesi ikusi zituen. Azkoititik Kalamua mendira joan zen jendea. Joseren aitak idiekin munizioa hartuta joan behar izan zuen Kalamura. Franco aginduan zegoen garaian, txahalak ere kendu ohi zitzaizkien baserritarrei.

Transkripzioa
-Gerra-denbora ezagutu al zenuen?
-Bai.
-Zenbat urte zeneuzkan?
-[...] Kuarentayunukuek jun zien eta ni kuarentaikuatro naiz, eta ni bittarte hortantxe gerau nintzen harrapatzeke.
-Ezagutu zenuen gerra.
-Hamen tiroik ez zan batere pasau, ezautu bai nik. Egun baten neuen hortxe baso baten ardizai eta hamengo mutillek danak ihesi bazihoazten hor zihar. Azkoittin eta ez zan izen ez tiroik eta ezta ezer´e. Eta gero hor gerau zan Kalamu aldin edo hor, Plazentzia alde hortan edo gerau zin eta hor egon zan denpora askuen tiroteue.
-Osea ke hemendik pasatu egin ziren.
-Bai, hamen zuzenien. Eta baitta hamendik baserritarrak ganauekin eamaten zittuen hara, gerrarako muniziue jasotzera ta. Gure aittek´e bi egun pasau zittun idiyekin junde, soldauntzako trastiek jasotzen mendire.
-Eta etxeko ganaua orduan beldurrarekin ezkutatu egiten zenuten edo?

-Guri sekula ez zaku holakoik tokau. Ordun bi zerak zeuren, bat nazionalistak esaten ziena eta bestiek karlistak. Eta Franco nazionalisten kontrakue zan ba. Bazien orduan´e txahala kendutakuak eta nazionalistai. Holakok zeukak txahala, eta kendu hari txahala, eta hartu ta ekarri, eta reketiek, hamen herittutako reketiek eta egoten zien, haientzat izengo zan haragiye o, nik ez dakit. Baiña nik badakit hamen txahala kendutakuak, nahi bazun eta ez bazun... Eta eaman in ber. [...]. Prancon kontra ez zeon ordun hitzik iteik.

11. Baserritarrak kaletarrak baino aberatsagoak gose-urteetan

- **Erref**: AZK-022/011
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:12:12. **Bukatu**: 00:13:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Goserik ez zuten sekula pasa etxean, kaletarrak baino aberatsagoak ziren baserritarrak. Kaletarrak terreno puskak erosten aritzen ziren garia landatzeko.

Transkripzioa
-Esan dezu gerra-denbora pasatu zenuela; goseik pasatu zenuen?
-Ez, hori fanfarreie jotzie izengo da, baiñe gurien gurien goseik ez zan izen; gurien patatie edo ogie edo ardi zaharra nahikua egoten zan, goseik ez behintzet. Kalien zihero geizki orduen, kalien ez zeon jatekoik, eta diruik ez batetik eta jatekoik ez bestetik.
-Esan leike orduan baserritarrak aberatsagoak ziñetela kaletarrak baino?
-Ferira eta danera jun eta kolorien ezautzen zan baserritarra zan ala kalekue zan.
Beste gizona: Kalekuek baiño euzki gehitxuau hartuta.
-Euzkiagatiken bakarrik ez, bestela´re [...] mixerablie pasau zun ordun kaleko jendiek.
Beste gizona: Kaleko jendie batzun batzuk patatie ereitten ibili zan.
-Bai, geurien´e sail galantak erein zittuen. Nik hoiek ondo akordatzen nauk. Hiru urte edo eman giñuen, aittek terrenua, patatie edo nahi zana eitteko. Eta bi urtetan edo ein zen patatia, eta hurrenguen garia in zen, gero orduko ia gauzie mejorau zan ta gariyek eta danak lagata alde ein zen.

12. Burgosko komentuan erdara ikasten

- **Erref**: AZK-022/012
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:13:34. **Bukatu**: 00:15:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Erdaraz ikastera Burgosera derrigorrean bidali zuten gurasoek. Apaizak eraman zituen eta gaizki pasa zuen bueltatuko ez zirenaren beldur. Ganadua

zaintzen aritzen zen hango komentuan. Bi urte egin zituen han eta behin bakarrik etorri zen etxera.

Transkripzioa
-Eta eskolara hasi ziñela zenbat urterekin esan dezu?
-Nik zazpi urte, zazpi urtekin komuniua. [...]
-Eta eskola utzi zenuenean...
-Hamalau urtera arte ibilli nintzen ni hamen.
-Eta Burgosa juteko zera hori nola etorri zen?
-Erderaz eta; bai, nere bototik ez nintzen ni jungo, bialdu.
-Derrigorrean?
-Hamen apaiz bat zeon jesuittekin edo zeoze eukitzen zune partie, ta harek bazekiyela nun zeon eskolan ikesteko tokia ta; eta ama guriek: jun ber dek ba, jun ber dek ba, hala harek eaman ninddun.
-Nola joan zinen hemendik Burgosa, trenean?
-Apaizek berak eaman giñuzen haruzkun. Eta handik bi egunera jakin banun bidia, atzera etorriko nintzen etxera [makalaatik].
-Gaizki pasatu zenuen han?
-Ño! Ein nittun negar edarrak. Bideik ez nun billauko, haregatik gerau nintzen han, bestela... Gero handik aurrea ondo, oso ondo, oso ondo!
-Ze egiten zenuen han?
-Ni bakeriyen egon nintzen.
-Nun?
-Bakeriyen, ganauteiyen; eta guk jaten gendun nahi gendun bezela eta nahi gendune.
-Ganaduekin ibiltzen zineten?
-Bai, han behiek jatxi ta jaten eman eta.
-Baserrin baten edo?
-Ez, ez, komentu baten, bakizu, Loiolan eta akordatzen al zera, jesuittanak behiek, eta harako esnie jesuittantzat. Orduen, oin ez da hainbeste egongo, baiña orduen bazeon han jesuittetan! Euliyek bezela!
-Zenbat denbora egin zenuen han?
-Han bi urte.
-Tarte horretan etorri gabe?
-Baten etorri, baten etorri nintzen bakarrik.
-Ez zizuten permisorik ematen?
-Bai, nahi izen ezkero, baiña zertako etorriko nintzen ba, atzea jun in ber eta.
-Zer egiten zenuten, dena erderaz?
-Bai zera, erderaz, euskalduna zeon han´e asko eta gutxi.
-Hemen inguruko jendea tokatu zitzaizun?
-Bai, hamenguek, jesuittak´e danak euskaldunek eta; danak ez baiña asko, hamen bertatik jundakuek´e bai te, mutillek lanera ta. Guk saiau bagiñen ikisko giñiken erderaz baiña, beti...

13. Soldadutzan etxera noiznahi etortzeko baimena

- **Erref**: AZK-022/013
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:15:58. **Bukatu**: 00:18:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
18 urterekin etxera bueltatu zen eta laster soldadutzara joan zen Bilbora, Santanderrera eta Baztanera. Nahiko erraz pasa zuen hango egonaldia, astero zuen etxera etortzeko baimena, nahi izanez gero.

Transkripzioa
-Eta handik bueltatu ziñen zenbat urtekin?
-Handik hemezortzi urtekin etorri etxera. Eta gero soldautza bittartien hamen ibili nintzen etxe aldin.
-Soldauskara joan ziñen?
-Gero soldau jun giñen eta han'e eskolie tokau berriz'e.
-Nora joan zinen soldauskara?
-Toki askotara; lelengo Bilbora, Berangora. Gero handikan goiko... ez zait akordauko esaten. Goiko punte batera. Igul da, han behintzet. "Artillería". Ta gero handik Santanderrera berriz. Gero han puxkat ibilli, eta oin ETAkuek bezela ordun makixek zien.
-Makixek?
-Makixek esaten zien, eta haiei ihesi ibiltzen zien eta hona fronterara Baztan aldera. Eta hortxe haik eta lizentziau arte.
-Zuk zer lan euki zenuen soldauskan, zer egiten zenuen?
-Kabo eon nintzen eta, baten bat guardien zeona aldau te. Txarren-txarrena jentie formau te, haren nobedadiek sarjentuei eman eta eittie, erderaz gutxi. Je, je, je. Hauxe txarrena.
-Soldadutzako ze rekuerdo daukazu, gogorra izan zen?
-Ez nun txarra soldautzie, ez. Lelengo [...] txarrena baiña gero behin... [...]. Gu sasoi txarrenian. [...]. Gerran ibilittako danak han zeuren gu jun giñenian. Gerran ibilittakuak artian lizentziatzen zeren eta, puf, haiek bai txar [...], haiekin aguentau zak!
-Eta han izan zenuen etxera etortzeko aukerarik, soldauskan zeundela?
-Bai, bai. Sarri, sarri. Hamen Baztanen egon nintzenien nahi izan ezkeo astero etorri.
-Eta kalabozorik probatu zenuen?
-Hoixe ez. Zihero txintxua izengo nintzen seguru asko.

14. Ikatza egin eta saldu egiten zuten

- **Erref**: AZK-022/014
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 00:18:40. **Bukatu**: 00:22:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Sekula lantegirik ez zuen probatu, ezta gustatu ere. Ikatza egitera Zumarragara joaten zenean, han lagunak lantokian ikusi eta haietaz errukitzen zen. Ikatza nola egiten zuten azaltzen du. Saldu egiten zuten ikatza.

Transkripzioa
-Soldaduskan egon eta handik bueltatu ziñenean berriz ere baserriko lanetara?
-Berriz´e etxera.
-Sekula lantokian lanik egin zenuen?

-Ez, ezta gustau´re, sokiakin lotuta jun ezien kaleko lanik. Ikezgiñan eta hola ibiltzen giñen. Iketza eitten gaztetan. Eta baten jun nintzen kamioikada iketzekin Zumarrara, Orbegozonera. Eta hamengo nere lagun batzuk eta ikusi nittun han nola ai zien lanin. Handik ez zeon burue jiratzeik´e. Di-da!, di-da! Hantxe lanien [...], burdiñie sartu ta sartu. Eta esan nion neure buruai: hola lan in ezkeo baserriyan´e biziko gaittuk.
-Inbidiarik ez zizun ematen?
-Ez. Gero beste anaiek´e han zebiltzen, beste sei anai edo bazien ta.
-Esplikau ikatza nola egiten zenuten?
-Iketza? Bai, erreza esplikatzen iketza nola eitten dan. Jeneralien udean edo astiunetan udazken aldera edo, ipintzen gendun egurre txikitute; ipini pillak, pillak, pillak. Eta gero negun lanik gutxien ordun egoten zan, eta orduen, txondorra izeten da batan bestien geiñien egurre ipiñi. Egur pilla haundi bat.
Beste gizona: tolostau. Erdixen ardatza edo ze ipintzen zenduen?
-Erdiyen sue eitteko zulo bat. Gero zulo hartan bera botatzen zan sua, eta gero handik egurrak ia danak hartzen zun. [...]. Baiñe egur haure in ber zun lelengo, zoie, zoie esanda entenditzen al dezu? Zoie lurre, zelaiko azal hori. Haekin dana egur haure tapau in ber zun, surik ez du kanpora erten ber, dana barruen. Dana barruen, hantxe [zeola-zeola-zeola] egurre egosi itten zan eta hauraxe iketza.
-Eta ikatz hori etxerako, kalerako?
-Ez, ez, saltzeko. Baitte butano edo zea ibiltzeko, kamionak edo zera bazien ordun iketzakin, ibiltzen zienak oxigenuekin ("gasogenuakin" esan nahi du).
-Ikatza zer zen, garestia?
-[Pagaartenak] hala esaten zun baiña guretzat ez zan hain garestie´re izeten. Lan asko izeten du iketzak. Gero gau ta egun han eon ber dezu.
-Gau eta egun egoten ziñeten bertan?
-Bai, baten bat egon in ber.
-Nun egiten zenuten ikatza?
-Basuen, mendien, egurre zeon tokin, etxeko terrenotan.
-Nola saltzen zan kalera, etxez etxe?
-Ez, ez, ez. Baten batek eskatzen zun. Burdika eaman gero behera, oin bezela kamiñoik ez zeon ordun eta. Burdikarie hartu te segi.
Beste gizona: hau baiño gehio irabazten zunen bat egongo zan almazenen bat.
-Baitte zerak´e, suteiye zaukenak eta ere behar izeten zien, eta haiei. Eta gero Orbegozonien asko iketza.
-Ikatza egiteko urte-sasoiren bat egoten zen?
-Astie dagonin in behar iketza.
-Ez zegoen urte-sasoirik?
-Ez, ez.
Beste gizona: Baserrien lanik gutxiña neguen izen ohi zan eta orduen.
-Udea da earrena iketza eitteko. Gaba motxa egoten da, eta euririk batez igual, eta euriye txarra da iketzantzat; esan leike ona dala, baiñe sue berotu eitten du euriyek, gaiñetik euriye eitten badio, indarra hartzen du azpikuak. Eta ude da onena. Baiñe oin danak kastau die hoiek. Oin ez da hamen iñor, lehenoko zaharren bat ez badao ez da iñor eongo txondorra itten dakienik´e.

15. 100 ardi inguru eskuz jezten zituen

- **Erref**: AZK-022/015
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:22:25. **Bukatu**: 00:25:00

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Artzaintzan hasi zenetik beti etxe inguruan ibiltzen zen. 100 ardi inguru zituen. Ardiak jezten eskuz aritzen ziren. Gerora kaiolak azaldu ziren lan horretarako eta 5.000 duro balio zuten. Ordubetetik gora pasa ohi zuen ardiak jezten.

16. Gazta nola egin

- **Erref**: AZK-022/016
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:25:00. **Bukatu**: 00:27:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Gazta egiten zuten etxean, anaiak gehienean. Ramonek azaltzen du gazta nola egiten zen. Hilabete inguru eduki behar izaten da gazta, egiten den unetik jaten denera arte.

17. Ardi-larrua eta ardi-moztearen inguruko azalpenak

- **Erref**: AZK-022/017
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:27:04. **Bukatu**: 00:29:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Orduan ardi-larrua saldu egiten zuten 800 pezetatan eta gaur egun ez du batere balio. Arkumearen prezioa ez da aldatu urte askoan. Ardi moztea guraizeekin egiten zuten etxekoek. Moztailea kanpotik ekartzea garesti ateratzen da.

18. Arkume garaiko gorabeherak

- **Erref**: AZK-022/018
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:29:00. **Bukatu**: 00:31:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Arkume garaia nolakoa izaten zen azaltzen du. Arkumea jaiotzerakoan gaizki bazetorren bazekiten nola lagundu, ibilian ikasi zuten horretan.

19. Azpeitiko azokara arkumeak saltzera autobusez

- **Erref**: AZK-022/019
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:31:00. **Bukatu**: 00:32:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Azokara Azpeitira joaten zen Jose arkumeak saltzera; Azkoitiraino oinez eta handik autobusean eramaten zituen. Josek ardi mutur-gorriak eta Ramonek beltzak izaten zituzten. Mutur-gorriak ardi gogorragoak dira eta beltzak, berriz, esnetsuagoak, Joseren ustez.

20. Urki hostoa, pentsua eta belar ondua ardientzat

- **Erref**: AZK-022/020
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:32:37. **Bukatu**: 00:33:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Ardiak beti ezagutu zituen etxean, baina inguruko baserrietatik ere erosten zituzten. Beti kanpoan izaten zituzten ardiak eta urki arbolaren hostoa ematen zien jateko neguan. Pentsua almazenetik erosten zuten eta udan belar ondua ganbaran gordetzen zuten ardiei emateko.

21. Belarretaren inguruko azalpenak

- **Erref**: AZK-022/021
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:33:53. **Bukatu**: 00:35:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Belarretan urtero egiten zuten eta ekainaren aurrenean ebakitzen zuten, segaz moztu ohi zuten eta idiekin garraiatu. Sega nola zorrozten zuten azaltzen du.

22. Erromeria Martirietan

- **Erref**: AZK-022/022
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:35:12. **Bukatu**: 00:36:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Festara Martirietara joaten zen. Erromeria handiak egiten ziren gerra-denboran soinua debekatu zuten arte. Dantza lotua bekatu zen. Erromeria goizago hasten zen lehen eta soinua izaten zen normalean.

23. Jaunartze txikia eta handia

- **Erref**: AZK-022/023
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:36:12. **Bukatu**: 00:38:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Jaunartzea Martirietan egin zuen. Dotrina ondo ikasi behar izaten zuten. Bi jaunartze egiten ziren lehen: txikia eta handia. Adin bereko neska-mutilek batera egiten zuten. Partikular egindako traje batekin egin zuen jaunartzea.

24. Arrosarioa errezatzeko ohitura; errezoak

- **Erref**: AZK-022/024
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:38:04. **Bukatu**: 00:40:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Etxean arrosarioa errezatzeko ohitura handia zuten. Errezo ezberdinak aipatzen ditu. Ez errezatzea gaizki ikusia zegoen. Bezperetara joaten ziren jai arratsaldeetan. Konfesatzera hilero joaten ziren kongregazioan egoten baitziren, luistarretan.

25. Erramu bedeinkatua etxe atarian

- **Erref**: AZK-022/025
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:40:21. **Bukatu**: 00:41:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Erramua ur bedeinkatuan busti eta etxe atarian zabaldu ohi zuen Joseren amak, etxean gauza txarrik gerta ez zedin trumoi eta tximistak zirenean.

26. Argi eta urik ez etxean gaztetan

- **Erref**: AZK-022/026
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 00:41:22. **Bukatu**: 00:45:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Gaztetan argirik ez zuten eta kandela, karburoa eta petrolioarekin moldatzen ziren. Karburoa eta petrolioa zer ziren azaltzen dute. Ura iturritik eramaten zuten. Etxean lixiba egiten zuten; honen inguruko azalpenak.

27. Orduko oheak

- **Erref**: AZK-022/027
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:45:02. **Bukatu**: 00:46:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Orduko oheek arto-malutarekin egindako azpia eta ardi-larruzko koltxoia izaten zuten.

28. Larruzko abarkak

- **Erref**: AZK-022/028
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:46:02. **Bukatu**: 00:47:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Larruzko abarkak erabiltzen zituzten, behi-larruz egindakoak. Deserosoak ziren eta etxean nola egiten zituzten azaltzen du.

29. Martirietarako bidea auzolanean egina

- **Erref**: AZK-022/029
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:47:21. **Bukatu**: 00:49:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Martirietara bidea egin zenean Jose eta auzotarrak auzolanean aritu ziren. Eskuz egin zuten eta beste auzoetako jendea ere eraman zuten laguntzera. Hiru urte behar izan zituzten bidea egiteko. Apaizak bideratzen zuen dirua eta inork ez zuen ordaindu beharrik izan.

30. Artzain-txakur txapelketetan hasi zeneko kontuak

- **Erref**: AZK-022/032
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:51:20. **Bukatu**: 00:53:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Artzain-txakur txapelketetan hasi zen garaiko anekdotak eta lehenengo txapelak irabazi zituenekoak kontatzen ditu.

31. Artzain-txakur txapelketen inguruko kontuak

- **Erref**: AZK-022/033
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:53:40. **Bukatu**: 00:57:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Gorbeako txakurra erabili ohi du. Txakurrari erakusteko berari lan eginarazi behar zaio eta etxean ere ardietan berarekin ibili. Txapelketetako proba ezberdinak aipatzen ditu. Artzain-txakur txapelketen inguruko kontuak aipatzen ditu.

32. Udan mendiko bordan ardizain

- **Erref**: AZK-022/037
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 01:01:22. **Bukatu**: 01:03:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Oleta mendian zuen borda Josek eta osaba eta auzotar batekin batera egoten zen bertan; ohe berean lo egiten zuten hirurek. Auzotarren ardiak eta bereak nahasian ibiltzen zituzten, baina erraz bereizten zituen bakoitzak bereak. Udaran San Isidro ondorenean joaten ziren mendira. Ia baserri guztietan zegoen artaldea lehenago.

33. Azeriak arkume lapurretan

- **Erref**: AZK-022/038
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 01:03:38. **Bukatu**: 01:05:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Azeriekin komeriak izaten zituzten arkume jaioberriak eramaten baitzituzten. Diru-laguntzarik ez zuten jasotzen. Ardiek orduan ez zuten gaur bezala kanpainarik pasa behar izaten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-04

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com